

THE PRESERVATION, EXPLOITATION AND PROMOTION OF THE WORLD CULTURAL VALUES OF THE HO DYNASTY CITADEL LINKED WITH TOURISM DEVELOPMENT NOWADAYS

Le Thanh Ha

Thanh Hoa University of Culture, Sports and Tourism

Email: lethanhha@dvttdt.edu.vn

Received: 03/5/2021; Reviewed: 18/5/2022; Revised: 30/5/2022; Accepted: 03/6/2022; Released: 21/6/2022

DOI: <https://doi.org/10.54163/0866-773X/696>

The Ho Dynasty Citadel, a unique and large scale architectural work in Vietnam, is the only one remaining in Southeast Asia in the late 14th and early 15th centuries. It is also one of the few remaining stone citadels in the world. With unique historical and cultural values, the Ho Dynasty Citadel was recognized as a world cultural heritage in 2011, then recognized as the top of the twenty one most outstanding and greatest heritages in the world. The preservation, exploitation and promotion of the values of the Ho Dynasty Citadel have been paid much attention by relevant organs for years. However, it has been not effective enough to match the unique values of this heritage, especially in tourism development. So the article evaluated the preservation, exploitation and promotion of the values of the Ho Dynasty Citadel in recent years. Since then, some solutions were proposed to improve the efficiency of the preservation, exploitation and promotion of the values of the Ho Dynasty Citadel linked with tourism development nowadays.

Keywords: *The Ho Dynasty Citadel; Heritage value; Tourism development; Thanh Hoa tourism.*

1. Đặt vấn đề

Thành Nhà Hồ là công trình kiến trúc quy mô, hiếm hoi ở Việt Nam, cũng như ở Đông Nam Á, có niên đại từ cuối thế kỷ XIV, đầu thế kỷ XV và là một trong rất ít những thành lũy bằng đá còn lại trên thế giới. Với những giá trị lịch sử văn hóa độc đáo có một không hai, Thành Nhà Hồ được công nhận là di sản văn hóa thế giới vào năm 2011, sau đó được công nhận đứng đầu trong 21 di sản nổi bật và vĩ đại nhất thế giới.

Từ khi được UNESCO công nhận đến nay, hoạt động bảo tồn, khai thác và phát huy giá trị khu di sản đã có những biến chuyển, bước đầu đưa di sản Thành Nhà Hồ trở thành một điểm tham quan du lịch trong hành trình khám phá vẻ đẹp văn hóa xứ Thanh cũng như du lịch khu vực Bắc Trung Bộ hiện nay. Tuy nhiên, để khai thác những giá trị nổi bật của di sản văn hóa thế giới Thành Nhà Hồ tương xứng với tiềm năng vốn có thì chính quyền địa phương và Trung tâm bảo tồn di sản cần kết hợp nhiều giải pháp đồng bộ, tích cực hơn nữa góp phần quan trọng thúc đẩy sự phát triển của du lịch Thanh Hóa.

2. Tổng quan nghiên cứu

Di sản văn hóa là một lĩnh vực được giới nghiên cứu trong nước và ngoài nước đặc biệt quan tâm tìm hiểu ở nhiều cấp độ khác nhau trên các phương

diện lý thuyết cũng như thực tiễn. Đối với Thành Nhà Hồ, đã có hàng trăm tài liệu tham khảo tả một cách rất chi tiết về Thành Nhà Hồ, đánh giá rất cao nghệ thuật kiến trúc cũng như ý nghĩa lịch sử của Thành Nhà Hồ. Có thể kể đến một số công trình nghiên cứu tiêu biểu như: *Đại Việt Sử Ký Toàn Thư* (Ngô Sĩ Liên), *Thanh Hóa tỉnh Vĩnh Lộc huyện chí* (Luu Công Đạo), *Thành Nhà Hồ* của Tổng Trung Tín (2011), *Thành Tây Đô và vùng đất Vĩnh Lộc (Thanh Hóa) từ cuối thế kỷ XIV đến giữa thế kỷ XIX* của Nguyễn Thị Thúy (2009)...

Bên cạnh đó, tỉnh Thanh Hóa cũng đã ban hành một số văn bản có ý nghĩa đến công tác quy hoạch và bảo tồn di sản văn hóa quý giá của dân tộc này như Quy hoạch chi tiết Thành Nhà Hồ và các danh thắng phụ cận (Quyết định số 292/QĐ-CT ngày 03/02/2004),... Đặc biệt, ngày 12/8/2015, Thủ tướng Chính phủ đã phê duyệt Quy hoạch tổng thể bảo tồn, phát huy giá trị di tích Thành Nhà Hồ và vùng phụ cận gắn với phát triển du lịch (Quyết định số 1316/QĐ-TTg, ngày 12/8/2015). Như vậy, có thể thấy, đã có nhiều công trình nghiên cứu về di sản thế giới Thành Nhà Hồ nhưng chủ yếu là các công trình quảng bá, giới thiệu và bảo tồn di tích phục vụ công tác khảo cổ, nghiên cứu tìm hiểu văn hóa. Chưa có các công trình, bài viết cụ thể về vấn đề bảo tồn, khai thác và phát huy giá trị di sản văn hóa

Thành Nhà Hồ gắn với phát triển du lịch.

3. Phương pháp nghiên cứu

3.1. Cách tiếp cận nghiên cứu

Để hoàn thiện nghiên cứu, bài viết sử dụng một số cách tiếp cận cơ bản sau:

- Tiếp cận nguồn tư liệu: Các tài liệu, sách tham khảo có liên quan đến di sản Thành Nhà Hồ; Các công trình nghiên cứu về giá trị di sản Thành Nhà Hồ; Các lý thuyết, văn bản liên quan bảo tồn, khai thác và phát huy giá trị di sản văn hóa gắn với phát triển du lịch trong giai đoạn hiện nay; Các tài liệu, báo cáo về kết quả bảo tồn, khai thác và phát huy giá trị di sản văn hóa Thành Nhà Hồ gắn với phát triển du lịch trong thời gian qua.

- Tiếp cận thông qua điều tra, khảo sát đánh giá thực trạng bảo tồn, khai thác và phát huy giá trị di sản văn hóa Thành Nhà Hồ gắn với phát triển du lịch, các sản phẩm du lịch hiện có và đưa ra các giải pháp phát huy giá trị di sản văn hóa Thành Nhà Hồ gắn với phát triển du lịch.

3.2. Phương pháp nghiên cứu

Trong bài viết này, tác giả đã sử dụng đồng thời nhiều phương pháp nghiên cứu khác nhau. Bên cạnh phương pháp thống kê, so sánh, phân tích, tổng hợp thì phương pháp được sử dụng xuyên suốt trong nghiên cứu là phỏng vấn sâu đối với cán bộ quản lý của Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch, Trung tâm Bảo tồn Di sản Thành Nhà Hồ về công tác bảo tồn, khai thác và phát huy di sản. Bên cạnh đó, chúng tôi cũng đã trực tiếp khảo sát tại di sản văn hóa thể giới Thành Nhà Hồ; quan sát, phỏng vấn nhân viên, du khách, cộng đồng dân cư sở tại để có đầy đủ thông tin, từ đó đưa ra các nhận định, nhận xét về thực trạng và những vấn đề đặt ra trong công tác bảo tồn, khai thác và phát huy giá trị di sản văn hóa Thành Nhà Hồ gắn với phát triển du lịch.

4. Kết quả nghiên cứu

4.1. Khái quát giá trị di sản văn hóa thể giới Thành Nhà Hồ

Thành Nhà Hồ (hay còn gọi là thành Tây Đô hoặc Tây Giai) được xây dựng năm 1397 và là kinh đô của nước Đại Ngu trong 7 năm (1400-1407). Thành Nhà Hồ được đánh giá là một công trình đồ sộ, có một không hai về kiến trúc cổ bằng vật liệu đá. Thành Nhà Hồ gồm ba bộ phận là La thành, Hoàng thành (thành nội) và Hào thành.

- Hoàng thành (Thành nội) được xây dựng gần như vuông, có 4 cổng ở chính giữa các bức tường thành, cổng chính là cổng Nam. Toàn bộ tường và cổng được xây dựng bằng những phiến đá xanh vuông vức, xếp chồng khít lên nhau, dài trung bình 1.5m, dày 1m, nặng khoảng 15 đến 20 tấn. Các cổng có kiến trúc hình vòm, với những phiến đá được đục

đẽo hình mũi buri, xếp khít vào nhau. Tường thành cao trung bình từ 5-6m, riêng cổng Nam cao 10m.

- Hào thành bao quanh Thành nội và được nối với sông Buri qua một con kênh ở góc Đông Nam. Hào thành có bốn cầu đá bắc vào 4 cửa Thành nội. Ngày nay, nhiều phần của Hào thành đã bị che lấp, tuy nhiên vẫn có thể nhận thấy rõ ở phía Bắc, phía Đông và một nửa phía Nam.

- La thành là vòng thành ngoài cùng, mục đích che chắn cho Thành nội và nơi sinh sống của cư dân trong thành. La thành dài khoảng 10km, được xây dựng dựa theo địa hình tự nhiên, kết cấu đắp bằng đất, trồng tre gai để nối liền các ngọn núi với sông Buri và sông Mã.

- Đàn tế Nam Giao là một công trình quan trọng của cung đình, nằm thẳng trên đường thần đạo từ cổng Nam nhìn ra, cách thành khoảng 2.5km về phía Đông Nam. Đàn Nam Giao có diện tích 43.000m², là nơi tế trời, cầu mưa thuận gió hòa, quốc thái dân an, vương triều thịnh trị...

Theo ghi chép của sử sách, trong nội thành có nhiều công trình kiến trúc quan trọng như điện Hoàng Nguyên (nơi nhà vua ngự triều); cung Nhân Thọ (nơi ở của Thượng Hoàng), Đông Cung (nơi ở của Thái Tử), cung Phù Cự (nơi ở của Hoàng Hậu), Đông Thái Miếu (nơi thờ tổ họ Hồ), Tây Thái Miếu (nơi thờ họ ngoại là Trần Minh Tông và Trần Nghệ Tông), đàn Xã Tắc... Nối giữa các công trình này là những con đường lát đá. Các câu chuyện dân gian và các địa danh cũng gọi nhắc đến một số kiến trúc và các khu vực có các chức năng khác nhau, phục vụ cho đời sống sinh hoạt trong thành như Ao Vàng, Ao Gạo, Đội Đèn, Nhà Ngục... Có lẽ đó là các kho tàng, chòi tháp đèn, nơi canh giữ tù nhân (Thúy, 2009).

Di sản Thành Nhà Hồ được UNESCO công nhận là tiêu biểu cho “một ví dụ xuất sắc về cổ đô kiểu mới của các triều đại ở Đông Nam Á”, là một công trình kỳ vĩ bởi kỹ thuật và nghệ thuật xây dựng đá lớn có một không hai ở Việt Nam, khu vực Đông Á và Đông Nam Á trong thời kỳ cuối thế kỷ 14, đầu thế kỷ 15.

Nét nổi bật nhất của Thành Nhà Hồ là tòa Hoàng thành được xây dựng bằng đá lớn với những khối đá hình khối chữ nhật không lồ nặng trên 10 tấn đến hơn 20 tấn, các cổng thành bằng đá cuốn vòm. Những khối đá này được ghép lại bằng kỹ thuật thủ công, xếp lên nhau không cần đến vôi vữa tạo nên một bức thành rất đồ sộ, chắc chắn và hiếm có. Bằng cách sử dụng các khối đá lớn bền vững, mà thành cổ Nhà Hồ tồn tại rất tốt qua thời gian. Đây là một trong số ít các di tích kinh thành chưa chịu nhiều tác động của quá trình đô thị hóa, cảnh quan xung quanh và quy mô kiến trúc vẫn còn khá

nguyên vẹn cả trên mặt đất lẫn trong lòng đất.

Với những đặc điểm độc đáo đó, Thành Nhà Hồ đã được UNESCO công nhận là công trình có giá trị nổi bật toàn cầu với kiến trúc kiểu kinh thành phương Đông, vừa là trung tâm quyền lực, vừa là pháo đài quân sự của nhà Hồ, thể hiện sự gắn kết tài tình giữa công trình kiến trúc với cảnh quan văn hóa và thiên nhiên nằm trên địa bàn huyện Vĩnh Lộc, tỉnh Thanh Hóa.

4.2. Hoạt động bảo tồn, khai thác và phát huy giá trị di sản văn hóa Thành Nhà Hồ gắn với phát triển du lịch trong thời gian qua

Sau 1 thập kỷ được công nhận là di sản văn hóa thế giới, vấn đề bảo tồn, khai thác và phát huy các giá trị di sản Thành Nhà Hồ được chính quyền địa phương quan tâm, bước đầu đạt được những kết quả đáng ghi nhận. Theo “Báo cáo về công tác quản lý, bảo tồn và phát huy giá trị di sản thế giới Thành Nhà Hồ giai đoạn 2011-2020” của Trung tâm bảo tồn di

sản Thành Nhà Hồ, những kết quả nổi bật trong công tác bảo tồn và phát huy giá trị di sản Thành Nhà Hồ cụ thể như: đã tiến hành nghiên cứu tổng thể, bổ sung tư liệu đưa thêm một số di tích vào khu vực đề cử di sản thế giới; công tác khai quật khảo cổ được tập trung ưu tiên, công tác quảng bá và thuyết minh cho khách tham quan được chú trọng...

Theo thống kê giai đoạn 2010-2020, lượng khách tham quan đến khu di sản đã tăng lên nhiều lần (xem bảng 1). Nếu năm 2010 là 10.947 lượt khách thì đến năm 2017 con số này đã tăng lên 106.790 lượt khách. Năm 2020, mặc dù bị ảnh hưởng bởi đại dịch Covid-19, số lượng du khách vẫn đạt 48.500. So với năm 2010 thì đến năm 2020, số du khách đến tham quan Thành Nhà Hồ đã gấp gần 5 lần. Nguồn thu từ hoạt động thu phí tham quan khu di sản đã đóng góp phần đáng kể vào phục vụ các nhiệm vụ của công tác quản lý khu di sản. Sự phát triển khách du lịch đã gián tiếp làm tăng số lượng cơ sở lưu trú và lao động tham gia phục vụ du lịch.

Bảng 1. Thống kê số lượng khách tham quan di sản Thành Nhà Hồ giai đoạn 2010-2020

STT	Năm	Tổng số khách	Trong đó			
			Trong nước	Khách nội địa chiếm %	Nước ngoài	Khách quốc tế %
1	2010	10947	10.843	99%	104	1%
2	2011	20.000	19.199	95%	801	5%
3	2012	56.061	55.393	98%	668	2%
4	2013	54.241	53.751	99%	490	1%
5	2014	52.773	52.595	99%	178	1%
6	2015	100.000	98.680	98%	1.320	2%
7	2016	105.600	104.050	98,5%	1.550	1,5%
8	2017	106.790	98.720	92,4%	8.070	7,6%
9	2018	104.000	97.000	95.8%	7.000	4.2%
10	2019	126.660	119.405	94.2%	7.255	5.8%
11	2020	48.500	46.930	96.7%	1.575	3.3%

Nguồn. Trung tâm bảo tồn di sản Thành Nhà Hồ

Trong những năm qua, Trung tâm bảo tồn di sản Thành Nhà Hồ và cộng đồng địa phương tại khu di sản đã tiến hành các hoạt động nhằm khai thác, phát huy giá trị khu di sản, việc này được thực hiện dưới nhiều hình thức khác nhau. Chẳng hạn, cung cấp dịch vụ thuyết minh về giá trị lịch sử, kiến trúc và tham quan các hiện vật tại khu di sản, trưng bày các sản phẩm lưu niệm đặc sản địa phương. Liên tục đổi

mới hình thức tổ chức hướng dẫn tham quan, trưng bày nhằm truyền tải thông tin cũng như tăng hứng thú, hấp dẫn du khách.

Mặc dù vậy, từ số liệu thống kê cho thấy, lượng khách tham quan đến với di sản chưa thật sự tương xứng với tiềm năng, giá trị vốn có của di sản. Khách quốc tế còn chiếm số lượng khiêm tốn so với nhiều di sản thế giới khác ở Việt Nam, dao động từ 1%

đến 7,6% so với lượng du khách nội địa. Thời gian lưu trú tham quan tại di sản ngắn (từ 1-2h đồng hồ), sản phẩm và dịch vụ du lịch hỗ trợ còn chưa phong phú. Ngoài ra, do ảnh hưởng chung của đại dịch Covid-19, lượng khách đến khu di sản năm 2020 giảm 64.3% so với cùng kỳ năm trước, trong đó khách trong nước 46.930 (chiếm 96.7%), khách quốc tế 1.575 lượt người (chiếm 3.3%).

4.3. Đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả công tác bảo tồn, khai thác và phát huy giá trị di sản văn hóa Thành Nhà Hồ gắn với phát triển du lịch trong giai đoạn hiện nay

Thành Nhà Hồ là di sản văn hóa độc đáo, tiêu biểu của xứ Thanh. Trên cơ sở hiệu quả của công tác bảo tồn di tích, di sản, đây sẽ là tài nguyên đáng quý để khai thác, phát triển du lịch. Mặc dù vậy, để di sản phát triển bền vững, xứng tầm di sản thế giới, cần tập trung vào một số giải pháp trong tâm như sau:

Một là, kết hợp giữa bảo tồn di sản với phát triển du lịch; phát huy giá trị di sản phải đặt trong quy hoạch tổng thể về bảo vệ cảnh quan và tính nguyên trạng của di sản

Tỉnh Thanh Hóa cần tiếp tục triển khai đồng bộ công tác bảo tồn, phát huy giá trị di sản đặc biệt là công tác bảo vệ môi trường, cảnh quan thiên nhiên và kiến trúc lịch sử. Tiếp tục đẩy mạnh thực hiện các mục tiêu, nhiệm vụ được xác định trong Quy hoạch tổng thể bảo tồn, phát huy giá trị di sản Thành Nhà Hồ và vùng phụ cận gắn với du lịch đã được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt. Đồng thời tiếp tục triển khai, thực hiện các dự án nghiên cứu, khai quật tổng thể di sản Thành Nhà Hồ theo đúng tiến độ đặt ra, làm tiền đề để thực hiện các dự án tu bổ, tôn tạo di sản như: nghiên cứu, khai quật phục hồi Hòa thành, tái tạo cảnh quan sinh thái, môi trường và hệ thống thủy cô của di sản, xây dựng công viên khảo cổ học quốc tế.

Hai là, đa dạng hóa sản phẩm du lịch, nâng cao chất lượng sản phẩm du lịch và dịch vụ du lịch cho di sản Thành Nhà Hồ

Để sản phẩm du lịch đa dạng và hấp dẫn, cần bảo tồn, phục dựng các di tích trong khu di sản và xây dựng các hoạt động mang tính trải nghiệm tái hiện lịch sử, văn hóa và cuộc sống cổ xưa gắn với di tích. Cụ thể là:

- Bảo tồn 4 cổng thành đá ở di sản thế giới Thành Nhà Hồ và đồng thời phóng tác từ nguồn liệu này các sản phẩm mỹ nghệ SOUVENIR cho du khách một cách hợp lý.

- Bảo tồn hệ thống đề thành lũy bao quanh cấm thành và tiếp nối Hào thành và La thành tạo thế chiến lũy cho du khách tham quan. Nếu do kinh phí khó khăn thì phục dựng một số đoạn...

- Giải phóng việc canh tác nông nghiệp trong thành Nội để từng bước tiến hành khảo cổ học, làm phát lộ một số điểm kiến trúc chính phục vụ du khách tham quan khám phá bí ẩn của lịch sử thời nhà Hồ: cung Nhân Thọ của Thượng hoàng Hồ Quý Ly, điện Hoàng Nguyên của Hoàng đế Hồ Hán Thương, cung Phủ Cự, Đông Cung, Đông Thái Miếu, Tây Thái Miếu, đàn Xã Tắc...

- Phục dựng và trình diễn các hoạt cảnh, mô hình khai thác đá đương thời, với hệ thống di vật gốc là các tảng đá có dấu đục đẽo, phiến đá khai thác chế tác thô, phiến đá đã tinh chế đưa vào xây dựng. Cùng với đó là hệ thống kỹ thuật: con lăn, bi lăn, tường dốc để kéo đá lên cao. Diễn hình là câu chuyện năng Bình Khương và chàng Công Sinh chết oan uổng bên chân thành.

- Khai thác sự độc đáo đa dạng của mỹ thuật trang trí kiến trúc gạch nung, gốm xây dựng tại di sản thế giới Thành Nhà Hồ. Trưng bày hệ thống gạch trang trí với hàng trăm địa danh tham gia cùng tiền, góp công sức dựng thành thể hiện tên khắc trên mỗi loại gạch nung: Kê Nưa, Hoàng Tranh, An Tôn Thượng, Như Lai, Cô Lôi, Đào Xá...

- Xây dựng quảng bá quần thể kiến trúc tâm linh trên núi Đôn Sơn - một đàn Nam Giao thuộc loại sớm nhất của người Việt.

- Phục dựng một đoạn phố du lịch thời Hồ với phong cách kiến trúc dân sinh ở Kinh Thành Nhà Hồ thế kỷ XV với một dự án khả thi để phục vụ nghiên cứu văn hóa thời nhà Hồ.

- Xây dựng sân khấu tâm linh trình diễn các nghi thức tế lễ liên quan đến lịch sử nhà Hồ như: Hoạt cảnh xây thành đá và câu chuyện năng Bình Khương và chàng Công Sinh chết oan uổng bên chân thành (1); Chuyện hội thề và bi kịch ở núi Đôn Sơn (2); Hoạt cảnh quan quân nhà Hồ chống lại quân Minh công phá Thành (3); Hoạt cảnh tế Trời - Đất ở đàn Nam Giao của vua Hồ (4); Phát triển sản phẩm hàng lưu niệm: Xây dựng các cửa hàng lưu niệm trong không gian di sản lấy ý tưởng từ mô típ điêu khắc, trang trí ở di sản thế giới Thành Nhà Hồ.

Ba là, kết nối di sản văn hóa Thành Nhà Hồ với các chương trình du lịch nội tỉnh, liên tỉnh

Kết nối di sản Thành Nhà Hồ với các khu/điểm du lịch trọng điểm của tỉnh Thanh Hóa thành các tour, chương trình du lịch theo chủ đề: khám phá lịch sử (với Lam Kinh, đền Bà Triệu, đền thờ Lê Hoàn, Phủ Trịnh, Gia Miêu) hoặc tour mở rộng, bổ trợ và làm tăng tính đa dạng cho các sản phẩm du lịch của tỉnh Thanh Hóa (với nghỉ dưỡng biển Sầm Sơn, Hải Tiến, Hải Hòa; du lịch sinh thái Pù Luông, Bến En, Hàm Rồng...

Liên kết di sản Thành Nhà Hồ với các di sản thế giới khu vực miền Trung, hình thành tour chủ

đề “con đường di sản thế giới” với Phong Nha Kẻ Bàng là di sản thiên nhiên, Phố cổ Hội An, di tích Mỹ Sơn, Cố đô Huế..

Bốn là, nâng cao năng lực ngoại ngữ cho đội ngũ hướng dẫn viên, thuyết minh viên

Tập trung đào tạo, bồi dưỡng năng lực sử dụng ngoại ngữ cho đội ngũ thuyết minh viên tại khu di sản để thu hút khách quốc tế đến với di sản Thành Nhà Hồ. Đổi mới chính sách thu hút, tuyển dụng hướng dẫn viên đối với di sản Thành Nhà Hồ trong đó tiêu chí am hiểu, thành thạo ngoại ngữ trong hoạt động thuyết minh tại điểm di sản phải là yêu cầu bắt buộc. Đồng thời, Trung tâm Bảo tồn di sản Thành Nhà Hồ thường xuyên kết hợp với ngành văn hóa du lịch địa phương, các trường cơ sở giáo dục đại học tại Thanh Hóa tổ chức các chương trình bồi dưỡng, nâng cao kiến thức về ngoại ngữ phục vụ du lịch, tiếng Anh chuyên ngành hướng dẫn du lịch; biên soạn tài liệu, sổ tay hướng dẫn song ngữ Việt-Anh phục vụ hoạt động hướng dẫn tại di sản.

Năm là, tăng cường hoạt động quảng bá, truyền thông di sản

Chính quyền địa phương và cơ quan chuyên môn cần xây dựng một chiến lược quảng bá du lịch di sản văn hóa thế giới, tổ chức gặp gỡ các doanh nghiệp lữ hành quốc tế, tích cực đào tạo nguồn nhân lực du lịch. Điều đó giúp góp phần từng bước đưa hình ảnh của di sản thế giới Thành Nhà Hồ đến gần với du khách trong nước và quốc tế.

Cần xây dựng nội dung tuyên truyền phong phú, đa dạng hơn trên Website: www.thanhnhahoho.vn, tập trung vào các hoạt động của Trung tâm, các bài viết quảng bá cho di sản Thành Nhà Hồ và các di tích phụ cận; các tin tức di sản trong nước và tin UNESCO.

5. Thảo luận

Trên cơ sở đánh giá khái quát hoạt động bảo tồn, khai thác và phát huy giá trị di sản văn hóa Thành Nhà Hồ gắn với phát triển du lịch trong thời gian qua, tác giả đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả công tác bảo tồn, khai thác và phát huy giá trị di sản văn hóa Thành Nhà Hồ gắn với phát triển du lịch trong thời gian tới. Tuy nhiên, đây mới chỉ là những nghiên cứu bước đầu. Theo đó, để có những giải pháp căn cơ và lâu dài, phát huy tối đa giá trị của di sản Thành Nhà Hồ, chúng tôi thiết nghĩ cần có những đánh giá cụ thể hơn về những thành công và hạn chế của hoạt động bảo tồn, khai thác và phát huy giá trị di sản thời gian qua. Đặc biệt, cần thực hiện nghiêm túc, hiệu quả Quy hoạch tổng thể bảo tồn, phát huy giá trị di tích Thành Nhà Hồ và vùng phụ cận gắn với phát triển du lịch đã được Thủ tướng Chính phủ phê duyệt. Trong đó, tập trung vào một số nhiệm vụ sau:

- Sớm đầu tư một số loại hình du lịch độc đáo; kêu gọi đầu tư vào các sản phẩm du lịch tại Thành Nhà Hồ nhằm thu hút các nhà đầu tư trong và ngoài nước; xây dựng chương trình đầu tư cho di tích Thành Nhà Hồ, các quy định chi tiết, phương pháp tiếp cận và hỗ trợ của Chính phủ đối với bất kỳ đầu tư du lịch tại đây; xây dựng trang thông tin điện tử...

- Hợp tác với cơ quan giáo dục về bảo tồn di sản; hướng dẫn cộng đồng tham gia bảo tồn và phát huy giá trị di sản. Xây dựng chương trình đào tạo về dịch vụ khách hàng cho tất cả các doanh nghiệp địa phương; thực hiện ưu đãi cho du lịch địa phương và các doanh nghiệp để cung cấp các kỹ năng cho các cư dân địa phương; khuyến khích phát triển công nghiệp để bảo đảm sản xuất nông nghiệp bền vững. Thực hiện các chương trình giáo dục tuyên truyền về tầm quan trọng của việc duy trì hoạt động nông nghiệp bền vững như một nguồn tài nguyên tái tạo, làm phong phú các loại hình du lịch cho khu di tích.

6. Kết luận

Thành Nhà Hồ là một công trình có giá trị nổi bật toàn cầu, đánh dấu một thời kỳ đầy biến động của lịch sử giai đoạn Trần - Hồ, thể hiện sự gắn kết tài tình giữa công trình kiến trúc với cảnh quan văn hóa và thiên nhiên. Cũng như những di sản văn hóa thế giới khác ở Việt Nam và trên thế giới, sau khi được UNESCO vinh danh đã trở thành một địa điểm có nhiều tiềm năng để khai thác phục vụ phát triển du lịch. Để có thể giải quyết tốt mối quan hệ giữa bảo tồn, khai thác và phát huy giá trị di sản văn hóa thế giới Thành Nhà Hồ gắn với phát triển du lịch trong giai đoạn hiện nay cần thực hiện đồng bộ nhiều giải pháp trong đó đặc biệt chú trọng đến vấn đề Quy hoạch tổng thể bảo tồn, phát huy giá trị di sản Thành Nhà Hồ và vùng phụ cận, đồng thời không ngừng đa dạng hóa sản phẩm du lịch để di sản văn hóa thế giới Thành Nhà Hồ ngày càng trở nên hấp dẫn, thu hút du khách đến tham quan, tìm hiểu và lưu trú thời gian dài hơn.

Tài liệu tham khảo

- Bảng, Đ. X. (1997). *Sử học bị khảo*. Hà Nội: Nxb. Văn hóa Thông tin.
- Bezacier, L. (1954). *L' Art Vietnamien, Edition de L'union Française 3* (Bản dịch lưu tại Viện Bảo tàng Việt Nam). Rue Blaise - Desgoffe, Paris.
- Chú, P. H. (2006). *Lịch triều hiến chương loại chí (Tập 1) - Du địa chí*. Hà Nội: Nxb. Giáo dục.
- Đại học Văn hóa Hà Nội. (2018). Bảo tồn, phát huy giá trị di sản văn hóa Việt Nam qua con đường du lịch. *Kỷ yếu Hội thảo khoa học*.
- Liên, N. S., & Sử thần triều Lê. (1998). *Đại Việt sử ký toàn thư, tập II* (Dịch theo bản khắc năm Chính Hòa thứ 18 (1697)). Hà Nội: Nxb. Khoa học Xã hội.
- Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam. (2013). *Luật di sản văn hóa năm 2013*. Hà Nội: Nxb. Lao động.
- Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam. (2017). *Luật Du lịch năm 2017*.
- Thúy, N. T. (2009). *Thành Tây Đô và vùng đất Vĩnh Lộc (Thanh Hoá) từ cuối thế kỷ XIV đến giữa thế kỷ XIX*. Luận án tiến sĩ Lịch sử.
- Tín, T. T. (2011). *Thành Nhà Hồ*.
- Trung tâm Bảo tồn di sản Thành Nhà Hồ. (2011a). *Thành Nhà Hồ - Di sản thế giới, tập 1: Giá trị nổi bật toàn cầu*. Hà Nội: Nxb. Khoa học Xã hội.
- Trung tâm Bảo tồn di sản Thành Nhà Hồ. (2011b). *Thành Nhà Hồ Thanh Hóa (Ho Citadel)*. Hà Nội: Nxb. Khoa học Xã hội.
- Trung tâm Bảo tồn di sản Thành Nhà Hồ. (2020). *Báo cáo về công tác quản lý, bảo tồn và phát huy giá trị di sản thế giới Thành Nhà Hồ giai đoạn 2011-2020*.

BẢO TỒN, KHAI THÁC VÀ PHÁT HUY GIÁ TRỊ DI SẢN VĂN HÓA THẾ GIỚI THÀNH NHÀ HỒ GẮN VỚI PHÁT TRIỂN DU LỊCH TRONG GIAI ĐOẠN HIỆN NAY

Lê Thanh Hà

Trường Đại học Văn hóa, Thể thao và Du lịch Thanh Hóa

Email: lethanha@dvtdt.edu.vn

Nhận bài: 03/5/2021; Phản biện: 18/5/2022; Tác giả sửa: 30/5/2022; Duyệt đăng: 03/6/2022; Phát hành: 21/6/2022

DOI: <https://doi.org/10.54163/0866-773X/696>

Thành Nhà Hồ - công trình kiến trúc độc đáo có quy mô lớn hiếm hoi ở Việt Nam, duy nhất còn lại ở Đông Nam Á thời kỳ cuối thế kỷ XIV, đầu thế kỷ XV, và là một trong rất ít những thành lũy bằng đá còn lại trên thế giới. Với những giá trị lịch sử văn hóa độc đáo có một không hai, Thành Nhà Hồ được công nhận là di sản văn hóa thế giới vào năm 2011, sau đó được công nhận đứng đầu trong 21 di sản nổi bật và vĩ đại nhất thế giới. Trong những năm qua, hoạt động bảo tồn, khai thác và phát huy đã được các cấp, các ngành quan tâm, tuy nhiên kết quả chưa tương xứng với những giá trị độc đáo vốn có của di sản, đặc biệt là trong phát triển du lịch. Do vậy, bài viết đánh giá hoạt động bảo tồn, khai thác và phát huy giá trị di sản văn hóa Thành Nhà Hồ trong thời gian qua, trên cơ sở đó đề xuất các giải pháp nâng cao hiệu quả công tác bảo tồn, khai thác và phát huy giá trị di sản văn hóa Thành Nhà Hồ gắn với phát triển du lịch trong thời gian tới.

Từ khóa: Thành Nhà Hồ; Giá trị di sản; Phát triển du lịch; Du lịch Thanh Hóa.